

מעריך למנחה

'הזמן וההזדמנות'

רקע ויעדים

בתפיסת 'דרך כפר', אנו מאמינים שתקופת ההתחנכות היא חלון הזדמנויות קצר. אנו מבקשים לייצר תהליך חינוכי משמעותי בזמן מאד קצר ובקמפוס מאד מוגבל. על-כן יש לרתום כל משאב אפשרי ולראות בכל אירוע הזדמנות לחנך. בעינינו, התהליך החינוכי צריך להתבצע באמצעות שימוש במקום (המרחב הפיזי של הקהילה – ניצול הקירות והעיצוב בכדי להנחיל את המסרים החינוכיים), שימוש באדם (כל המבוגרים בקהילה הינם מחנכים ומהווים בגופם ובהתנהלותם דוגמא ומסר חינוכי מהלך) ושימוש בזמן (רתימת לו השנה, אירועים ותאריכים) לטובת העברת המסרים החינוכיים. דף לימוד זה עוסק בזמן – עד כמה אנו כמחנכים מנצלים את אינספור ההזדמנויות שבלוח השנה, בתאריכים ובאירועים שנקרים לפנינו בכדי לחנך.

1. סוגיות מרכזיות:

- ביורר לגבי עיצוב לוח השנה הקהילתי שלנו – מה אנחנו בוחרים לציין/לחגוג ומדוע.

2. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- שמים
- עוגנים בעבר
- קהילה של משמעות

מתווה סדנא

שלב א': פתיחה ובירור המושג

אפשרויות לסבב פתיחה:

- תאריך אחד בלוח השנה שאני הכי אוהב/מחובר אליו.
- חג אחד שהייתי משמיט מלוח השנה וחג אחד שהייתי מוסיף ללוח השנה
- זיכרון ילדות אחד שזכור לי במיוחד מחג X (במידה ובית המדרש מועבר בסמוך למועד מסוים)

שלב ב' – לימוד: "החודש הזה לכם" – מדרשים מילקוט שמעוני

מטרת הלימוד היא לחדד באמצעות ההיגד "החודש הזה לכם" – "הוא מסור בידכם ואין אתם מסורין בידו" את העובדה כי לוח השנה נתון בידינו ואנו אלו שיכולים להעניק לו את המשמעויות השונות ולנצלן כמשאב חינוכי.

נקרא יחד את שני המדרשים מילקוט שמעוני: הסיפור הראשון מספר על ר' חייא המשליך עפר על הלבנה שיצאה שלא בזמנה, לשיטתו והלבנה הממושמעת נעלמת לה ברקיע. הסיפור השני מספר על ההיערכות הקדחתנית למעלה של הא-ל ומלאכי השרת לקראת יום הדין, שכאשר העדים מעידים אחרת, הם נענים מיד ודוחים את כל ה"הפקה" היות ועם ישראל עוד לא קידשו את החודש.

דגש למנחה:

1. מומלץ לתת סקירה קצרה לגבי מצוות קידוש החודש והאופן בו הוא התבצע. רקע זה חיוני להבנת הסיפור ויש ליישר קו אצל המשתתפים.
2. חשוב מאד להסביר היטב את השתלשלות הסיפור, שכן הסיפורים מעט מסובכים ואבסטרקטיים.

שאלות אפשריות לדין:

- מה בעצם מתואר בסיפור?
- במה מוסיף לנו הסיפור השני על הסיפור הראשון?
- מה לדעתכם המשמעות של הסיפורים האלו? מה הם באים לומר לנו?
- מה הכוונה לדעתכם ש'החודש הזה נתון בידיכם'?
- איך לדעתכם זה רלוונטי אלינו?

אמירה מסכמת לשלב זה:

- 'הזמן נתון בידינו' – האחריות להטענת המועדים השונים במשמעות ובפשר היא בידינו.

שלב ב' - חיים נחמן ביאליק

לאחר שקצת דנו בעובדה ש'הזמן נתון בידינו', בשלב זה נבקש לבחון איך בפועל אנחנו בוחרים לעצב את לוח השנה שלנו – אלו חגים אנחנו בוחרים לחגוג ואלו לא, ואיך אנחנו משמרים את ה'לחלוחית' ויוצקים משמעות למועדי השנה.

רקע: המכתב של ביאליק נכתב אל דוד אומינסקי מקיבוץ גניגר בשנת 1930, כתשובה לשאלתו של אומינסקי כיצד לחגוג את החגים בקיבוץ. (המכתב מצוי באגרות ביאליק, כרך חמישי, עמ' נ"ד)

- מה כוונתו "והוסיפו עליהם קצת משלכם"?
- מה המשמעות "אל תתחכמו הרבה"? – לאיזה התחכמות הוא מתכוון? למי הוא מפנה את אמירתו?
- מהי ה'לחלוחית' שעליו הוא מדבר? האם ניתן לייצר 'לחלוחית'?
- למה כוונתו בהגדרה "ולא להאלין תקנה"? למי לדעתכם היא מופנית? מה דעתכם על אמירה זו?

שלב ג' - דיון על לוח השנה הקהילתי

- לפי מה אנחנו מעצבים את לוח השנה שלנו בקהילה? איזה מועדים אנחנו בוחרים לציין ואיזה לא?
- "חגי אבותכם" – בהקשר של עוגנים בעבר – כיצד אנחנו מאפשרים ואף מעודדים חניכים לשמר את חגי אבותיהם ואבות אבותיהם, בכל הקשור לחגים תרבותיים ולמנהגי תרבות המוצא שלהם?
- איך אנחנו כמחנכים מייצרים 'לחלוחית' בקרב החניכים?

